

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 06.09.2016, sp. zn. 23 Cdo 240/2015, ECLI:CZ:NS:2016:23.CDO.240.2015.1

Číslo: 2/2018

Právní věta: Dohodu o prorogaci podle § 89a o. s. ř. mohou podnikatelé ve vztahu vyplývajícím z jejich podnikatelské činnosti uzavřít i odkazem na obchodní podmínky umístěné na webových stránkách označených ve smlouvě uzavřené v písemné formě za podmínky, že obchodní podmínky byly stranám známy nebo k návrhu přiloženy.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 06.09.2016

Spisová značka: 23 Cdo 240/2015

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Příslušnost soudu místní

Předpisy: § 89a o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. 17 Co 376/2013, a usnesení Okresního soudu v Benešově ze dne 12. 8. 2013, sp. zn. 214 C 6/2013, věc vrátil Okresnímu soudu v Benešově k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Praze usnesením ze dne 18. 12. 2013, č. j. 17 Co 376/2013-123, potvrdil usnesení okresního soudu ze dne 12. 8. 2013, č. j. 214 C 6/2013-102, kterým okresní soud výrokem I. vyslovil svou místní nepřislušnost a výrokem II. rozhodl, že po právní moci usnesení bude věc postoupena okresnímu soudu.

2. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že mezi účastníky nebyla platně sjednána dohoda o prorogaci ve smyslu § 89a občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), neboť tato dohoda nebyla uzavřena písemně. Právní závěr učinil na základě zjištění, že žalobkyně s žalobou předložila soudu kopie listinných důkazů, a to mimo jiné kupních smluv – objednávek a Všeobecných obchodních podmínek (dále jen „VOP“), kdy podle znění v kupní smlouvě si účastníci dohodli místní příslušnost Okresního soudu v Benešově, bude-li dána věcná příslušnost okresního soudu, a Krajského soudu v Praze, bude-li dána věcná příslušnost krajského soudu, avšak s odkazem na čl. VIII. bod 3 Všeobecných obchodních podmínek (dále jen „VOP“), umístěných na

www.papirnet.cz. Jednotlivé kupní smlouvy pak obsahovaly razítko a podpis nebo jen podpis, kterým přebírající stvrzuje, že se seznámil a souhlasí se Všeobecnými obchodními podmínkami dodavatele umístěnými na www.papirnet.cz. Za rozhodující vzal odvolací soud skutečnost, že VOP nebyly ke smlouvě připojeny a že internetová stránka obsahující tyto VOP nesplňovala požadavky na trvanlivost informací na nich publikovaných. Odvolací soud s odkazem na evropskou judikaturu ohledně „stálého komunikačního prostředku“ (rozsudek ESD ve věci C-49/11 ze dne 5. 7. 2012 a ve věci E-4/09 ze dne 27. 10. 2010) konstatoval, že pokud má být internetová stránka označena za „trvanlivé médium“, musí být zákazníkovi umožněna reprodukce uložených informací v nezměněném stavu, musí být uložena tak, aby ji prodávající nemohl jednostranně změnit, a je nepodstatné, zda zákazník výslovně souhlasil s poskytnutím informací přes internet. Připustil, že uvedená judikatura neřeší otázku prorogace v obchodních vztazích, ale přesto dovedl, že dohodu, kterou předpokládá § 89a o. s. ř., nelze nahradit podpisem na kupní smlouvě - objednávce, která obsahuje odkaz na VOP, které nejsou nedílnou součástí kupní smlouvy, a přebírající nemá ve chvíli podpisu možnost se s nimi seznámit, a kdy internetová stránka obsahující VOP nesplňovala požadavky na trvanlivost informací na nich publikovaných. Pro úplnost odvolací soud dodal, že je sporné, zda zaměstnanci žalované, pověřeni ve smyslu § 15 odst. 1 obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“) k přebírání zboží, byli vůbec oprávněni zavazovat žalovanou ohledně místní příslušnosti soudu.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Přípustnost dovolání vymezila tím, že napadené rozhodnutí závisí ve smyslu § 237 o. s. ř. na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu a Ústavního soudu (nález Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 691/04) ohledně možnosti určit v souladu s § 273 obch. zák. část obsahu smlouvy odkazem na VOP zveřejněné na internetu a učinit prorogační doložku součástí obchodních podmínek, a zároveň vymezila přípustnost tím, že napadené usnesení závisí na vyřešení otázky práva, která v rozhodování odvolacího soudu nebyla vyřešena, a to na otázce možnosti archivace informací, konkrétně obchodních podmínek zveřejněných na internetu a požadavků na archivaci kladených s ohledem na možnost budoucího použití archivovaných informací jako důkazního prostředku, a to v souvislosti, s řešením platnosti dohody o prorogaci odkazem na VOP v kupní smlouvě uveřejněných na internetu, pokud jedna ze smluvních stran - podnikatel - možnosti archivace nevyužije. Za další otázku neřešenou považuje přípustnost aplikace ustanovení upravujících vztah mezi spotřebitelem a podnikatelem v části poskytující zvýšenou ochranu spotřebiteli, na vztah mezi dvěma podnikateli, pokud si tuto zvýšenou ochranu podnikatelé mezi sebou nesjednali. Podle dovolatelky je právní závěr odvolacího soudu o neplatnosti dohody o prorogaci nesprávný, jestliže žalovaná v jednotlivých kupních smlouvách potvrdila, že se seznámila s obchodními podmínkami a souhlasí s nimi, čímž se tyto podmínky obsahující i dohodu o prorogaci podle § 89a o. s. ř. staly ve smyslu § 273 obch. zák. součástí každé kupní smlouvy. Dovolatelka je přesvědčena, že odvolací soud učinil nesprávný závěr, pokud dovedl, že dohodu, kterou předpokládá § 89a o. s. ř., nelze nahradit podpisem na kupní smlouvě - objednávce, která obsahuje odkaz na VOP, jež nejsou podle odvolacího soudu součástí kupní smlouvy, když internetová stránka obsahující tyto podmínky nesplňovala podle odvolacího soudu požadavky na trvanlivost informací na nich publikovaných. Skutečnost, že žalovaná se s VOP seznámila a souhlasí s nimi, což stvrdila podpisem na konkrétních kupních smlouvách, podle dovolatelky znamená, že VOP jsou v souladu s § 273 obch. zák. pro smluvní strany závazné, stejně jako v ní obsažená dohoda o místní příslušnosti soudu. Dovolatelka má rovněž za to, že evropská judikatura, na niž odvolací soud odkazuje a jež poskytuje zvýšenou ochranu spotřebiteli, nemůže být aplikována na vztah mezi podnikateli, jako je to v dané věci, a nelze ani směřovat odlišné pojmy, jako je „trvanlivé médium“ a „stálý komunikační prostředek“, kdy tento pojem se vztahuje ke způsobu uzavírání smluv na dálku, zatímco „trvalé médium“ je nástroj, který umožňuje zákazníkovi ukládat informace způsobem vhodným pro jejich pozdější využití, přičemž takovým nástrojem je i internetová stránka se zveřejněnými podmínkami.

Žalovaná měla možnost si VOP vztahující se k tomu kterému obchodnímu vztahu zachytit uložením přímo webové stránky v daném čase uveřejněné nebo jejich vytištěním. Dovolatelka má tedy za to, že jí položená dosud neřešená otázka možnosti archivace informací zveřejněných na internetu jako důkazního prostředku v právním vztahu mezi podnikateli by měla být vyřešena tak, že pokud jedna ze smluvních stran v právním vztahu mezi podnikateli možnosti archivace informací zveřejněných na internetu nevyužije, není možno tuto skutečnost klást k tíži druhého podnikatele, jako druhé smluvní strany. Dovolatelka dodala, že pokud by nebyla připuštěna možnost zveřejnění obchodních podmínek smluvních stran na webových stránkách jednotlivých subjektů a činit je takovým způsobem součástí smluvního vztahu, znamenalo by to fakticky nemožnost obchodovat prostřednictvím internetu, což by nevyhnutelně muselo vést k zániku internetových obchodů. Nález Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 691/04, který odvolací soud uvedl na podporu svého rozhodnutí, naopak dává za pravdu žalobkyni, když připustil možnost určit část obsahu smlouvy odkazem na obchodní podmínky, tak umístěním prorogační doložky do obchodních podmínek, a konstatoval-li, že obecné soudy v posuzované obdobné věci interpretovaly a aplikovaly ustanovení § 89a o. s. ř. natolik formalistickým a restriktivním způsobem, že zcela vyloučily možnost naplnění dohody smluvních stran o prorogaci. Dovolatelka proto navrhla, aby dovolací soud napadené usnesení Krajského soudu v Praze změnil tak, že místní příslušnost Okresního soudu v Benešově se nevyslovuje a Okresnímu soudu v Teplicích se věc nepostupuje.

III.

Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud jako soud dovolací postupoval v dovolacím řízení a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), ve znění účinném do 31. 12. 2013 (článek II., bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů).

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť rozhodnutím odvolacího soudu se odvolací řízení končí a napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, zda podnikatelé v právním vztahu při podnikatelské činnosti uzavřely ve smyslu § 89a o. s. ř. platně dohodu o místní příslušnosti jiného soudu prvního stupně, tzv. dohodu o prorogaci, jestliže v písemně uzavřené smlouvě potvrdili, že se s obchodními podmínkami umístěnými na označených webových stránkách seznámili a souhlasí s jejich obsahem. Nejvyšší soud považuje dovolání za důvodné, neboť výše citované rozhodnutí Krajského soudu v Praze spočívá ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. na nesprávném právním posouzení.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Při řešení uvedené právní otázky je třeba vyjít z ustanovení § 89a o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013, podle něhož se účastníci řízení v obchodní věci mohou písemně dohodnout na místní příslušnosti jiného soudu prvního stupně, ledaže zákon stanoví příslušnost výlučnou.

7. V dané věci je vztah mezi účastníky vztahem mezi podnikateli, kteří uzavřeli kupní smlouvy při podnikatelské činnosti. Písemné kupní smlouvy uzavřené mezi žalobkyní a žalovanou obsahují prohlášení kupující (žalované), že se seznámila se „Všeobecnými“ obchodními podmínkami prodávající (žalobkyně) umístěnými na www.papirnet.cz a souhlasí s nimi.

8. Odvolací soud vyšel ze zjištění, že článek VIII. bod 3 VOP obsahuje ujednání stran, že veškeré spory vzešlé ze vzájemných vztahů, zejména pak z kupní smlouvy, budou předloženy k rozhodnutí Okresnímu soudu v Benešově, bude-li dána věcná příslušnost okresního soudu, a Krajskému soudu v

Praze, bude-li dána věcná příslušnost krajského soudu.

9. Podle ustanovení § 273 odst. 1 obch. zák. část obsahu smlouvy lze určit také odkazem na všeobecné obchodní podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými organizacemi nebo odkazem na jiné obchodní podmínky, jež jsou stranám uzavírajícím smlouvu známe nebo k návrhu přiložené.

10. Při splnění podmínek § 273 odst. 1 obch. zák. se obchodní podmínky stávají součástí smlouvy, v daném případě součástí písemných kupních smluv uzavřených mezi stranami. Za takového stavu pak nelze než dovést, že byla naplněna podmínka § 89a o. s. ř.

11. Protože však v daném případě nejde o všeobecné podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými organizacemi, musí být splněna podmínka, že obchodní podmínky byly stranám známe nebo k návrhu přiložené. Tato podmínka je splněna, neboť žalovaná ve smlouvách prohlásila, že se s obchodními podmínkami seznámila a souhlasí s nimi.

12. Další podmínka, kterou vyžadoval odvolací soud, a to trvanlivost informací publikovaných na internetových stránkách, oporu v zákoně nemá. Odvolací soud v této souvislosti argumentuje pojmem trvanlivé médium. Argumentace odvolacího soudu se však týká vztahů ze spotřebitelských smluv, nikoliv smluvního vztahu mezi podnikateli. Odkaz odvolacího soudu na evropskou judikaturu, která se týká spotřebitelských smluv, kdy je dána povinnost poskytnout obchodní podmínky ve formě zaručující archivaci a reprodukci, není případný.

13. Nelze se ztotožnit se závěrem odvolacího soudu, že dohodu, kterou předpokládá § 89a o. s. ř., nelze nahradit podpisem na kupní smlouvě – objednávce, která obsahuje odkaz na všeobecné obchodní podmínky uveřejněné na označených webových stránkách. Dohodu o prorogaci podle § 89a o. s. ř. mohou podnikatelé ve vztahu vyplývajícím z jejich podnikatelské činnosti uzavřít i odkazem na obchodní podmínky umístěné na webových stránkách označených ve smlouvě uzavřené v písemné formě za podmínky, že obchodní podmínky byly stranám známe nebo k návrhu přiložené. Na žalobkyni ale samozřejmě leží důkazní břemeno, aby prokázala obsah obchodních podmínek umístěných na webových stránkách www.papirnet.cz k datům uzavřených smluv.

14. S ohledem na nesprávný právní závěr odvolacího soudu o tom, že internetová webová stránka neumožnila podnikatelskému subjektu uložení zveřejněných informací v nezměněném stavu, a závěr, že je nepodstatné výslovné prohlášení subjektu, že se s těmito informacemi na označených webových stránkách seznámil a souhlasí s nimi, odvolací soud již nezkoumal, stejně jako soud prvního stupně, zda osoby, které podepsaly za žalovanou (jako kupující) kupní smlouvu, byly zmocněny – pověřeny za žalovanou zavázat ji ohledně místní příslušnosti soudu vyjádřeným souhlasem se všeobecnými obchodními podmínkami. V dalším řízení se proto bude muset soud touto otázkou zabývat.

15. S ohledem na výše uvedené, kdy dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné a důvodné pro nesprávné právní posouzení otázky neplatnosti dohody o místní příslušnosti podle § 89a o. s. ř., Nejvyšší soud napadené usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř., bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), zrušil; jelikož důvody, pro které bylo usnesení odvolacího soudu zrušeno, platí i pro usnesení soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i usnesení soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.), v němž bude soud vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1 věta za středníkem o. s. ř.); soud rozhodne také o dosavadních nákladech řízení včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).